

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет біології, географії та екології
Кафедра географії та екології

МЕТОДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТУ
«ЗЕЛЕНИЙ ОФІС» У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота (проєкт)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: здобувачка 4 курсу 05-415 групи
Спеціальності 101 Екологія
Освітньо-професійної програми «Екологія»
Сігарьова Олександра Вадимівна
Керівник к.б.н., доцент Сараненко І. І.
Рецензент провідний інженер з відтворення
природних систем НПП «Голосіївський»
Зінченко М.О.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ПРО ЗЕЛЕНИЙ ОФІС.....	6
1.1. Екологічний стандарт «Зелений офіс».....	6
1.2. Процедура проходження стандартизації «Зелений офіс»	9
1.3. Екологічне маркування.....	12
РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ «ЗЕЛЕНИЙ ОФІС».....	14
2.1. Екодевелопмент.....	14
2.1.1. ПрАТ «Оболонь».....	14
2.1.2. Компанія «Кока-Кола Беверіджис Україна Лімітед»....	17
2.2. Екологічний менеджмент.....	20
2.2.1. Група компаній «Фокстрот».....	20
2.2.2. Фармацевтична компанія «Артеріум».....	22
2.3. Аналіз практичних елементів концепцій та якість виконання стандарту «Зелений офіс» українськими підприємствами.....	25
РОЗДІЛ 3. ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ КРИТЕРІЇВ СЕРТИФІКАТУ «ЗЕЛЕНИЙ ОФІС» ЗАКОРДОННИМИ КОМПАНІЯМИ.....	28
3.1. Польська фармацевтична компанія «Польфарма».....	28
3.2. Порівняльний аналіз якості виконання стандарту «Зелений офіс»	32
ВИСНОВКИ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36
ДОДАТКИ.....	41
ДОДАТОК А.....	41
ДОДАТОК Б.....	44

ВСТУП

Актуальність теми: В сучасних умовах загострення антропогенного навантаження виникла низка негативних тенденцій. Навантаження на природне навколишнє середовище призводить до посилення екологічних проблем, порушення еколого-економічної системи та т. д. Всі ці проблеми спонукають людей до їх негайного вирішення, до пошуку альтернативних шляхів ведення підприємницької діяльності. Одним із шляхів подолання цих проблем є екологізація підприємства, що дозволить оперативно управляти всім процесами використання ресурсів і відстежувати та коректувати негативні процеси, що мають вплив на природне середовище. Стандарт «Зелений офіс» вже не перший рік викликає зацікавлення як великих організацій, так і маленьких підприємств офісного типу. Забруднення навколишнього середовища на пряму пов'язане з низкою ефективністю виробничого процесу, саме тому найкращим рішенням буде запровадження ефективної системи екологічного менеджменту, а саме екологічну концепцію «Зелений офіс».

Мета та завдання дослідження: Головною метою даної роботи є розглянути концепцію «Зелений офіс» та її вплив на світові тенденції «зеленої культури». Звернути увагу на критерії та особливості стандарту, а також роздивитися питання про екологічну відповідальність та ресурсозбереження, як саме стандарт «Зелений офіс» допомагає в розв'язанні цього питання підприємствам. Для досягнення поставленої мети були визначені такі завдання:

- визначити концепцію та охарактеризувати критерії стандарту «Зелений офіс»;
- провести аналіз реалізації екологічного менеджменту та екодевелопменту;

- дослідити екологічну систему (зелені офіси) підприємств, які мають сертифікат ISO ДСТУ 14001 або виявили бажання доєднатися до «зеленого» руху (Go Green), а саме; ПрАТ «Оболонь», «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед», Група компаній «Фокстрот» та «Артеріум ЛТД»;
- дослідити досвід закордонних компаній в створенні «зелених» офісів і «зеленого» виробництва на прикладі Polpharma Group в Польщі;
- порівняти закордонний досвід з досвідом українських компаній.

Об'єкт дослідження: Екологічний стандарт «Зелений офіс» - концепція управління організаціями офісного типу.

Предмет дослідження: реалізація екологічної концепції «Зелений офіс» у підприємства, компанії, організації.

Практичне значення отриманих результатів: У даній роботі розглядається стандарт «Зелений офіс», його методи та введення в організацію підприємств.

Даний матеріал несе ознайомлювальний характер про концепцію «Зелений офіс» його критерії та актуальний стан на момент написання роботи в Україні.

Методи виконання роботи: історичний, описовий, аналітичний, статистичний.

Кваліфікаційна робота складається із вмісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків та містить 2 таблиці.

Перелік скорочень

ЗО – «Зелений офіс»

ГКФ – Група компаній «Фокстрот»

WWF – всесвітній фонд природи

ГД ООН – Глобальний договір ООН

ІЖ КНУ ім. Т. Г. Шевченка – інститут журналістики Київського національного університету імені Т. Г. Шевченко

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ПРО ЗЕЛЕНИЙ ОФІС

1.1. Екологічний стандарт «Зелений офіс»

З самого початку стандарт «Зелений офіс» являв собою концепцію управління організаціями офісного типу, основна мета якого зменшення негативного впливу на довкілля та раціональне використання ресурсів [1]. У 2012 році дану концепцію передивилися і вона перетворилася на стандарт, який має чіткі критерії та показники, яким повинен відповідати зелений офіс. Зелений офіс має відповідати стандарту СОУ.ОЕМ 08.036.067:2012 Зелений офіс, екологічні критерії та метод оцінювання життєвого циклу [1].

Концепція «Зеленого офісу» була розроблена у 2002 році WWF Фінляндії [1]

Стандарт «Зелений офіс» (далі ЗО) - концепція управління підприємством, яка базується на концепції 3 R:

- reduction – зменшення (споживання води, тепла і т. д.);
- refinement - повторне використання (зменшення кількості відходів під час роботи підприємства);
- replacement – переробка (товари та послуги, які мінімізують негативний вплив на довкілля).

Стандарт «Зелений офіс» є універсальним і його можна застосувати як для організацій офісного типу, так і для будь-якої форми власності. У багатьох країнах Європи цей стандарт є дуже популярним як серед великих компаній, так і серед малих бюджетних організацій, оскільки він сприяє створенню комфортного та безпечного робочого місця, що в свою чергу призводить до зменшення захворюваності та травм пов'язаних з робочим середовищем.

У світі зелена сертифікація існує понад 30 років, і бере вона свій початок з BREEAM (Building Research Establishment Environmental Assessment Methodologie) — перша система оцінки екологічних та енергоефективних принципів будівництва, яка була розроблена у 1999 році. За цим стандартом сертифіковано найбільше об'єктів. В Україні сертифікуються за двома системами: LEED, BREEAM. Системи мають декілька під категорії: для LEED — Certified (найнижча, виконано не менше 50% додаткових критеріїв) Silver Gold Platinum (найвища, виконано не менше 90% додаткових критеріїв). Для BREEAM це Pass (найнижча) Good, Very Good, Excellent (найвищий). Вибір системи залежить від багатьох чинників, зокрема з категорій, які для замовника є пріоритетними. Різниця між LEED та BREEAM полягає в фокусі і критеріях, які пропонують ці системи [8].

LEED фокусує свою увагу більше на енергоефективність та водокористування. Всі документи на сертифікацію обов'язково подаються на англійські і рідній мові об'єкта.

BREEAM — являється універсальним методом сертифікації підприємницького об'єкта на відповідність екологічним характеристикам. Більш глибоко розглядає чинники, які впливають на експлуатацію будівлі, на вплив діяльності підприємства на довкілля і безпечність робочого місця для робітників. На відміну від LEED не потребує, щоб усі документи для сертифікації будівлі або підприємства були підписані англійською мовою. Документи для сертифікації мають бути написані мовою об'єкта [8].

Країни СНД практично не відреагували на це нововведення, проте в останні роки зацікавленість до зелених офісів активно зростає, багато компаній виказують своє бажання приєднатися до цього руху [2].

В Україні стандарт «Зелений офіс був розроблений національним технічним комітетом стандартизації ТК 82 «Охорона довкілля» прийнятий у 2012 [1]. Стандарт «Зелений офіс» вводить та встановлює

обов'язкові та додаткові критерії для підприємств різного типу організації, за якими оцінюється екологічна політика організації.

Основними критеріями та завданнями при впровадженні стандарту ISO 14024 є: екологічна політика; збереження електроенергії; збереження і використання води; збереження тепла; зелений друк; зелена закупівля (товари та послуги, що закупаються); поводження з відходами автотранспортні засоби; інформаційна політика.

Процедура оцінки стандарту «Зелений офіс» проводиться згідно з ISO 14024, що дозволяє чітко зрозуміти, чи відповідає підприємство встановленим екологічним вимогам [1].

Сертифікат має три класи «Standard» виконано не менше 50% додаткових критеріїв стандарту. «Premium» виконано не менше 70 % додаткових критеріїв. «Platinum» виконано не менше 90% додаткових критеріїв [6].

Стандарт ISO 14024 встановлює принципи для розробки програм екологічного маркування I типу і охоплює екологічні критерії продукції, категорію продукції і екохарактеристики продукції [3].

На разі в Україні реалізувати у повному обсязі Стандарт «Зелений офіс» не так просто, особливо невеликим компаніям. Програми, які б могли допомогти з реалізацією стандарту «Зелений клас» відсутні, але можна засвідчити своє прагнення до екологізації підприємства шляхом приєднання до Декларації «Go Green» («Прагни до зеленого») у Рамках генерального договору ООН [2].

Зараз можна виділити два підходи до реалізації стандарту «Зелений офіс».

Перший підхід це екодевелопмент [2]. Такий підхід обирають великі компанії, які мають достатню кількість грошових ресурсів задля побудови нової будівлі, в проєкті якої вже будуть враховані усі екологічні вимоги стандарту. Тобто об'єкт проходить повністю усі етапи створення зеленого офісу починаючи з земельної ділянки, на якій буде побудована

споруда і закінчуючи створенням продуктивної системи екологічного управління. Даний підхід має мінус, а саме його висока вартість. За різними даними такі проєкти на 5 – 15 % коштують дорожче, але за такими проєктами будівлі будуються максимально енергоефективними, в майбутньому витрати на утримання офісу сильно скорочуються.

Другий підхід це екологічний менеджмент, тобто ефективна система управління, яку впроваджують в внутрішню екологічну політику підприємства. Цей варіант актуальний для компаній, які вже мають постійний офіс і приєдналися до програми Green Office.

1.2. Процедура проходження стандартизації «Зелений офіс»

Процедура оцінки відбувається незалежною третьою стороною за результатами якої вирішується чи отримає підприємство екологічний знак I типу.

Головними перевагами стандарту «Зелений офіс» є

1. Мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище.
2. Правильне споживання ресурсів.
3. Економія коштів шляхом зниження витрат на утримання підприємства.
4. Стандарт ЗО створює необхідні і безпечні умови для робітників компанії. Робітники будуть менше хворіти і менше піддаватися впливам хвороботворних бактерій, різних отруйних сполук, і т. д., які виділяються у навколишнє середовище [8].
5. Ринок нерухомості України не може стояти осторонь міжнародних тенденцій. «Зелена сертифікація» дуже поширена у світі, в Україні вона лише починає набирати оберти про що свідчить велика кількість організацій, які виказують своє бажання доєднатися до «зеленого» руху.

6. Підвищення конкурентоспроможності нерухомості або підприємства. Такі сертифікати активно використовують в рекламі об'єкта або компанії.

7. Сертифікація підвищує вартість будівлі, підприємства, нерухомості.

8. Підприємство або об'єкт є більш привабливим для інвесторів.

9. Допомогає збільшити ринок збуту товарів та послуг.

10. З'являться нові можливості в маркетинговій стратегії.

11. Підприємство підтверджує свою соціальну та екологічну відповідальність [4].

Процедура оцінки підприємства за екологічним стандартом ISO відбувається незалежною третьою стороною і проходить за такими етапами:

1. Заповнити і подати заявку на сертифікацію ISO.

Надання заявки на сертифікацію не несе за собою фінансових зобов'язань. Питання про проведення сертифікаційних робіт розглядається після аналізу отриманої заявки та узгодження програми екологічного аудиту.

2. Вартість сертифікаційних робіт.

Фахівці Органу сертифікації перевіряють повноту надання інформації та вірність оформлення заявки. [27]. Сертифікаційні роботи тривають не менше одного місяця з моменту оплати їх вартості.

3. Надається підтверджувальна інформація про об'єкт сертифікації.

Документи, що надаються організації, мають бути підписані керівником (або іншою відповідальною особою), завірені підписом «з оригіналом звірені» і печаткою підприємства [4].

Орган сертифікації зобов'язується зберігати конфіденційність наданої інформації. Термін сертифікації залежить від якості наданої інформації та достатнього обсягу підтверджувальної документації до неї.

4. Підтвердження відповідності підприємства та отримання право на використання знаку екологічного маркування.

Оцінювання відповідності підприємства екологічним критеріям відбувається експертною комісією до якої входять фахівці Органу сертифікації. На підставі отриманих даних в ході сертифікації за умови, якщо підприємство відповідає усім критеріям, вноситься рішення про видачу та оформлення екологічного сертифіката. Підписання угоди про право використання екологічного маркування.

Якщо під час проведення сертифікаційних робіт було виявлено невідповідності, то заявнику надається список цих проблем для її усунення.

5. Підтвердження вимог щодо використання екологічного маркування підприємством.

Результати оцінювання та інформація, яка була отримана в результаті сертифікації підприємства аналізується керівником Органу сертифікації. Якщо усі критерії відповідають стандартам, то керівник організації отримує право на використання екомаркування.

Після отримання сертифікації кожні 2 роки відбувається щорічна планова перевірка сертифікованої продукції. Ця процедура має на меті підтримати стабільні характеристики сертифікованої продукції за вимогами екологічних критеріїв.

Якщо користувач екосертифіката думає про розширення сфери діяльності дії сертифікації на додаткову продукцію, яка має ту саму категорію, то вартість роботи на цю продукцію розраховується за МТ 08 і залежить від групи продукції та пакування.

Екологічна сертифікація може бути призупинена або скасована. Якщо екологічний сертифікат скасовується або призупиняється, то користувач екомаркування зобов'язаний з цього моменту припинити використовувати будь-які посилання на екосертифікацію та екологічне маркування.

6. Право на використання екомаркування.

У разі, якщо підприємство пройде сертифікацію та отримає право на використання екологічного маркування, то заявник бере на себе зобов'язання:

- дотримуватися правил використання екологічного маркування;
- в офісних приміщеннях завжди ті характеристики, які були на момент проходження підприємством екологічної сертифікації;
- використання екомаркування лише відповідно тих офісних приміщень, які були подані на список для сертифікації;
- повідомляти Орган сертифікації про зміни, які можуть вплинути на відповідність висновкам екологічного стратифікування та відповідати певним екологічним критеріям;
- не вводити в оману Орган сертифікації задля отримання екологічного маркування.

1.3. Екологічне маркування

Екологічне маркування – твердження, що графічно зазначає, згідно з ДСТУ ISO 14024, екологічну перевагу продукції чи послуг в рамках певної категорії, які представлені на ринку. На кожну категорію розробляться окремо стандарт екомаркування I типу.

Оцінка організації офісного типу відбувається на базі стандарту СОУ ОЕМ 08.002.36.067.2011 «Організація офісного типу. Екологічні критерії» [4]. Оцінка відповідності стандарту ДСТУ ISO 14024 «Екологічне маркування та декларації – Екологічне маркування I типу – Принципи та методи» [4], здійснюється органом сертифікації Всеукраїнською громадською організацією «Жива планета» [4].

В Україні стандарти екологічного маркування I типу розробляються комітетом стандартизації ТК 82 «Охорона довкілля» згідно з законодавством у сфері стандартизації [5].

На разі в Україні діє ДСТУ ISO 14024:2002 (від 17.12.2019. № 424 продовжено дію ДСТУ ISO 14024:2002 до 01.01.2022 р., [5]) і з 01.01.2020 почала діяти ДСТУ ISO 14024:2018 [5].

Знаком екологічного маркування в Україні є знак «Зелений журавлик». Екомаркування має вигляд стилізованого зеленого паростка під журавля. Знак екологічного маркування зареєстрований Міністерством юстиції України, свідоцтво № 444 від 18.02.2002 року [4]. Екомаркування «Зелений журавлик» визнаний світовою спільнотою як знак котрий показує, що продукт або послуга відповідають вимогам міжнародного стандарту ISO 14024 (ДСТУ ISO 14024) «Екологічні маркування та декларації - Екологічне маркування I типу – Принципи та методи» [5], а також входить до міжнародного реєстру Глобальної мережі екомаркування (GEN).

Використання та застосування екомаркування в Україні регламентується технічним регламентом з екомаркування, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 18.05.2011 № 529, та національним стандартом ДСТУ ISO 14024 [4].

Вимоги стандарту «Зелений офіс».

«Зелений офіс» є комплексною концепцією і передбачає широкий спектр можливих заходів, які застосовуються на усіх етапах виготовлення або використання продукції [9, 11]

Екологічна сертифікація відбувається за такими критеріями: екологічний менеджмент, споживання води, енергоефективність, збереження тепла, поводження з відходами, «зелена» закупівля (товари, які закупаються), автотранспорт, інформаційна політика підприємства.

До кожного критерію визначаються обов'язкові та додаткові умови. Для отримання екомаркування та права на його використання необхідно виконати такі умови: усі обов'язкові вимоги по усіх критеріях мають бути виконані; не менше однієї додаткової вимоги з усіх категорій мають бути виконані.

РОЗДІЛ 2

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ «ЗЕЛЕНИЙ ОФІС»

2.1. Екодевелопмент

Підхід «екодевелопмент» найчастіше обирають великі організації, які мають велику кількість грошових ресурсів для того аби побудувати нову будівлю, тобто весь процес з самого початку будівництва будівлі буде враховувати усі екологічні вимоги стандарту ISO.

2.1.1. ПрАТ «Оболонь». ПрАТ «Оболонь» - національний виробник пива, слабоалкогольних і безалкогольних напоїв та мінеральної води. Засноване 12 листопада 1980 року. Має два дочірніх підприємства: «Пивоварня Зіберт» (Київська обл.) та «Красилівське» (Хмельницька обл.) [15]. Місце знаходження основного підприємства – Київ.

Ще з 90-х років ХХ століття компанія почала вводити необхідні заходи для екологізації підприємства. Починаючи з 1995 року компанія впровадила ресурсозберігаючі технології.

Напрямки стратегії екологічної відповідальності ПрАТ «Оболонь» [19]:

- раціональне використання водних ресурсів;
- максимальне перероблення відходів, які формуються в процесі роботи підприємства;
- введення програми для поетапного зниження викидів в атмосферу (зменшення вуглецевого сліду підприємства).

Однією з причин зацікавленості компанії у введенні інтегрованої системи управління стали цілі [17]:

- підвищення конкурентоспроможності компанії
- мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище;
- мінімізація використання ресурсів.

Перед компанією виникає низка проблем, які необхідно вирішити для виконання цього завдання, а саме:

- зі зростанням конкурентоспроможності українські компанії показують свою зацікавленість у вдосконаленні системи екологічного управління та впровадження інструментів, які посприяють більш ефективній роботі підприємств, і надасть їм перевагу при виході на зовнішній ринок;

- після того, як Україна вступить до СОТ та відбудеться інтеграція з ЄС для українських компаній питання про системи екологічного менеджменту набудуть актуальності;

- на світовому ринку підприємство має відповідати усім стандартам міжнародного товариства (для країн СОТ ISO 22000 є обов'язковою вимогою для виконання);

- на світовому ринку продукція компанії має відповідати усім найвищим стандартам якості (наприклад ISO 14000).

У 2008 році ПрАТ «Оболонь» першою серед українських компаній харчової промисловості сертифікувала одночасно чотири системи управління [17].

11 жовтня 2008 року компанія «Оболонь» підписала Глобальний договір ООН в Україні. Компанія була однією із перших українських компаній, які підписали ГД ООН та (Декларація «Go Green») та активно бере участь у всіх заходах Декларації.

Компанія щороку проходить міжнародний контроль інтегрованої системи управління.

Завдяки впровадженню інтегрованої системи управління компанія «Оболонь» досягла таких результатів [17]:

- розширення експорту продукції та зміцнення репутації на світовій арені ринку шляхом швидкої реакції компанії на потреби ринку;

- зростання прибутків компанії;

- поява довіри зацікавлених сторін та залучення нових бізнес-партнерів (партнерство з Molson Coors, пиво Carling);
- мінімізація непередбачуваних витрат (даний пункт є актуальний у часи загострення кризових явищ);
- зниження витрат та ресурсів для виготовлення продукції шляхом.

Компанія «Оболонь» серйозно ставиться до проблеми забруднення навколишнього середовища.

У 2008 році компанія сертифікувала систему екологічного управління ISO 14001:2004 [17] розробка та запровадження екологічної політики компанії. До даної системи екологічного управління входить велика кількість екологічних критеріїв, які є обов'язковими для виконання (збереження води, енергії, тепла, правильне походження з відходами і т. д.). Компанія запровадила низьку засобів для реалізації поставлених цілей системи екологічного управління «Зелений офіс», а саме: скорочення та утилізація, перероблення відходів; повторне використання природних ресурсів; зменшення витрат; застосування енергозберігаючих технологій (заміна звичайних лампочок на світлодіодні, введення в експлуатацію два парових котли на твердому паливі, встановлення обладнання для утилізації теплоенергії [19]); моніторинг виробничих процесів; перехід до стратегічного підходу для розв'язання екологічних проблем.

Завдяки реалізації енергозберігаючих та ощадливих технологій вплив кампанії на навколишнє середовище з кожним роком зменшується.

Станом на 2009 рік компанія «Оболонь» переробляє понад 84% власних відходів, протягом останніх років утворення відходів зменшилося на 48%, а викиди в атмосферу на 42% [21].

Екологічні проекти корпорації «Оболонь».

З 2003 року корпорація «Оболонь» почала реалізацію програми переробки пластикових відходів [18]. Для реалізації проекту було обрано Кіровоградську область. Такий вибір реалізації проекту був обраний з

точки зору логістики та віддаленості від міст. В Олександрії Кіровоградської області було відкрито інноваційну лінію з перероблення відходів ПЕТф і ПЕТ-пляшок.

Починаючи з травня 2009 року у м. Городок Хмельницької області було зареєстровано підприємство «Оболонь-Ойл», що займається переробленням ПЕТф пляшок в паливо для тракторів та автомобілів, а також переробляється ще три види пластмас [21].

Основні проблеми, які стали цілями для реалізації даного проєкту: полімери складають від 6-12% від усього обсягу сміття. Разом з цим зростає ріст на популярність ПЕТ-продукції у ПЕТ-тарі, щорічно на 10-12% (популярність ПЕТ тари полягає в її легкому зберіганні, транспортуванні, низької вартості та вагою в порівнянні зі скляною чи металевими тарами); перероблювання пластику є вигідною інвестицією грошових ресурсів; ПЕТ є основною загрозою екології оскільки період повного розпаду пластику відбувається приблизно за 400 – 1 000 років в залежності від складу пластмасової тари.

В результаті реалізації програми було створено понад 350 робочих місць та отримано 15,5 млн грн. За 12 років роботи було перероблено понад 10,2 тисяч тон пластику [17,18,29].

2.1.2. Компанія «Кока-Кола Беверіджис Україна Лімітед».

Компанія «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» (ПІ «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» [35]) — філія, що знаходиться в Україні грецької компанії СоСа-Сола Hellenic [35], яка виготовляє напої під брендом, який належить СоСа-Сола Company - американська компанія, що є найбільшим виробником безалкогольних напоїв, концентратів та сиропів у світі [35,36].

Для екологічної системи компанії «Кока-Кола в Україні» важливо створити усі необхідні умови для ведення безпечного бізнесу. Компанія усвідомлює важливість мінімізації відходів виробництва, збереження природних ресурсів та необхідність екологічної політики на підприємстві

(екологічна та енергоефективна система виробництва, нульове забруднення довкілля, мінімізація витрат на створення продукції). Саме тому в стратегічних цілях компанії пріоритетними є напрямки у сфері збереження навколишнього середовища.

У 2008 році компанія «Кока-Кола Беверіджиз України Лімітед» підписала Генеральну Декларацію ООН («Go Green»). В компанії запроваджена екологічна система управління, у 2019 році успішно пройдено сертифікацію відповідно системи екологічного управління ISO 14001:2015.

Компанія «Кока-Кола» запровадила глобальну систему «Світ без відходів» (World Without Waste) [38]. Основною метою стратегії є до 2030 року зібрати та відправити на перероблення 100% власного пакування та виробляти пляшки в яких буде не менше 50% вторинної сировини.

Компанія Кока-Кола поводитьься з відходами відповідно до вимог законодавства України. Компанія часто проводить заходи зі збору вторинної сировини від своїх споживачів, таким чином компанія реалізує принцип циклічної економіки, тобто пляшки виготовляються з вторинної сировини. Також компанія сприяє проектам мета яких виховати у громадськості екологічну культуру.

У 2019 році загальний обсяг відходів, які утворила компанія, складав 1 923 тон, з них приблизно 99% (1 920 тон) — папір і картон. Питомий показник відходів виробництва, що потрапили на звалище внаслідок діяльності компанії у 2019 році становив 0,34 г/л [38]. У 2020 році питомий показник відходів становить 0,29 г/л [37].

Для утилізації відходів перевіряються усі відповідні до законодавства чинні ліцензії на поводження з відходами, досвідченість персоналу і саме підприємство з утилізації.

У порівнянні з 2019 роком кількість відходів, які створила компанія за рік не зазнала змін. При цьому обсяги небезпечних відходів від загального об'єму не перевищують 0,6%.

Один із пріоритетних напрямків компанії це раціональне використання водних ресурсів. Вода для компанії є основною цінністю, бо без неї неможливо виготовляти газовані напої і т. д. Система компанії спрямована на максимальне збереження води під час виробництва продукції. Тому основна мета підприємства зменшити витрати водних ресурсів під час виготовлення продукції.

Стічну воду після процедури очищення використовують на станціях для миття автомобілів, в якій також є своя система очищення води, а також для декоративного ставка з рибками, що знаходиться на території підприємства [40].

Велику увагу Компанія Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед приділяє підтримки та реалізації соціально екологічним проектам, що спрямовані на виховання в соціум екологічного виховання. В рамках екопроекту «Світ без відходів» компанія займається освітнім процесом для населення (сортування сміття).

Починаючи з 2019 року компанія Кока-Кола спільно з товариством охорони птахів продовжили займатися проектом відновлення води в озерах Національного природного парку «Олешківські піски». Завдяки цьому проекту було відновлено приблизно 40% поверхні озер Довге і Солоне. У 2020 році компанія Кока-Кола разом з Українським товариством птахів реалізувало проект з відновлення в Національному природному парку «Нижньодніпровський» озеро Боброве [38].

Компанія «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» підтримує екологічні проекти. Таким проектом є Zero Waste School, який був організований благодійною організацією Klitschko Foundation [39].

Zero Waste School — освітній проект для громади (школярів, вчителів і т.д.). Основна ціль проекту це виховати у громадськості екологічне виховання. Формування екологічного виховання відбувається неформальним шляхом, а саме через проектний підхід до освіти та виховання [39].

За підтримки компанії Кока-Кола громадська організація «Агенти змін» здійснила проєкт зі переробленням та збиранням пластикових кришечок від напоїв компанії Кока-Кола. З перероблених кришечок було виготовлено та встановлено лавки у Сквері київських інтелігентів.

2.2. Екологічний менеджмент

Підхід «екологічний менеджмент» обирають компанії, які вже впровадили у свою систему управління екологічну політику.

2.2.1. Група компаній «Фокстрот». Група компаній «Фокстрот» - одна з найбільших комерційних структур в Україні, яка стабільно працює в економічному [22] просторі України. Компанія займається онлайн торгівлею побутової техніки та електронікою [23]. Засноване 1 вересня 1994 року [22]. Включає в себе 168 магазинів.

Після того, як група компаній «Фокстрот» (далі — ГКФ) вирішила приєднатися до «зеленого» руху і взяла на себе відповідальність за екологічну діяльність компанії та вплив на довкілля. Тому в лютому 2006 року генеральний директор ГДФ Геннадій Виходцев підписав договір ГД ООН про бажання компанії доєднатися до «зеленого» руху. Глобальний договір ООН — це засвідчення компанії про її прагнення приєднатися до Декларації «Go Green». В договір з ООН входить 10 принципів (додаток А) по 4 групи в кожному:

- право на працю;
- право людини;
- антикорупційна політика;
- екологічна політика.

Як результат участі ГКФ в приєднанні до «зеленого» руху в компанії почали дотримуватися критерій сертифіката «Зелений» офіс. Зелені офіси повністю відповідають принципам ГД ООН. Створення даного проєкту націлене на реалізацію сталого розвитку та реалізації

проектів, які задовольняють потреби сучасної людини без шкоди для майбутніх поколінь.

Стандарт ЗО ГКФ охоплює такі пункти:

- Зменшення споживання електроенергії. В офісах ГКФ усі електронні прилади мають швидкий перехід в енергозберігаючий режим. Забороняється вмикати кондиціонер при відкритих вікнах. Компанія максимально використовує денне світло у своїх офісах. Техніка обов'язково вимикається, якщо в ній немає потреби [24].

- Зменшення споживання води. Економія води відбувається за допомогою повної заміни старої сантехніки на сучасну, яка має спеціальні функції (спеціальні насадки на крани), наявність аварійного крана.

- Збереження тепла. У 2013 — 2014 роках було проведено утеплення центрального офісу ГКФ. Понад 50% тепла втрачалось через вікна та стіни. Завдяки утепленню будівлі скоротилася сума за комунальні послуги практично на 60%.

- Збереження паперу. Компанія має електронний документообіг. На папері друкують з обох сторін. Закуповується тільки той папір, який має не менше 50% вторинної сировини або папір, який пройшов сертифікацію. Папір обов'язково сортується і передається іншим компаніям, які займаються його переробленням.

- Відмова від одноразового посуду на користь багаторазовому.

- Відмова від поліетиленових пакетів на користь екологічним сумкам, сумок з текстилю.

- Зелений куток. Заповнення простору офісу кімнатними рослинами. Зелені насадження на території компанії, а також розробка плану їх поливу.

ЗО в ГКФ запрацював завдяки 5-ма активістами і був підтриманий керівник-бізнесменом. Для поширення екологічних знань використовуються такі методи як: інформаційні стенди в робочих будівлях; інформаційні знаки, наліпки; наявність сторінки в соціальних

мережах про екологію і екологічні заходи підприємства; внутрішня розсилка з певною екологічною інформацією; рейтинг співробітників «Тут працюють ДалЕКОглядні».

За декілька років стандарт ЗО приніс дійсно достойні плоди [24]:

1. Створення організації для збору макулатури та пластикових кришечок (приблизно 42 467 кг паперу було здано на переробку, а пластикових кришечок понад 725 кг).

2. Раціональне споживання води дало змогу заощадити понад 1 912 600 куб. м. води.

3. Раціональне споживання електроенергії дозволило зекономити 34 300 Вт електроенергії.

4. Кількість співробітників-активістів зросла з 5 до 200 чоловік. Працівників, які лояльно відносяться до руху та іноді приймають участь у корпоративній еко активності – понад 5 000 чоловік.

Волонтерсько-освітній проєкт «Зелений інститут журналістики» - це проєкт Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (інститут журналістики) разом з Групою компаній «Фокстрот». Проєкт заснували у 2011 році на основі практичних занять з предмету «Організація роботи прес-служби» [26].

«ЕКОклас» - це один із соціальних проєктів ГКФ, що створений у 2013 році за ініціативи генерального директора та торгівельної мережі «Фокстрот» [25].

7 грудня 2019 року ГКФ було отримано Диплом за найкращий внесок в корпорацію в реалізації Цілей Сталого Розвитку ГД ООН за результатами Всеукраїнського конкурсу бізнес-кейсів із корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) [24].

2.2.2. Фармацевтична компанія «Артеріум». «Артеріум ЛТД» - українська фармацевтична компанія створення в 2005 році українськими фармацевтичними компаніями «Київмедпрепарат» і «Галичфарм» 30. Компанія «Артеріум ЛТД» - заснована у 2008 році, починаючи з 2016

року провайдер професійних рішень у сфері взаємодії з питань фармацевтичного ринку.

«Київмедпрепарат» (лідер виробництва з антибіотиків в Україні) – виробляє лікарські засоби починаючи з 1847 року. Виробляє ветеринарні препарати починаючи з 2006.

Екологічна політика компанії включає в себе такі критерії: раціональне використання ресурсів; випускати лікарські препарати з урахуванням екологічних аспектів; дотримання законодавчої бази; покращення екологічної обстановки на території підприємства; розвивати та поліпшувати екологічну програму підприємства; екологічне інформування персоналу; сталий розвиток; економічне використання ресурсів.

Підприємство активно інвестує в ресурсоефективне та енергоефективне обладнання, яке зменшить вплив діяльності компанії на навколишнє середовище. На підприємстві встановленні спеціальне фільтраційне обладнання, помітно мінімізує викиди, а також компанія хоче впровадити прозору систему моніторингу впливу на довкілля. «Галичфарм» та «Київмедпрепарат» мають сучасні виробничі потужності та пройшли сертифікацію GMP. Особливу увагу підприємство надає утилізації утворених відходів в процесі роботи.

Виробничі потужності компанії відповідають вимогам Належної виробничої практики (GMP), Належної практики зберігання (GSP), Належної дистриб'юторської практики (GDP) [34].

GMP (Good Manufacturing Practice for Medicinal Products [32] - «Належна виробнича практика для медичних засобів») - правила, які гарантують виготовлення якісної та безпечної медичної продукції, а саме: харчові добавки, лікарські препарати, продукти харчування, лікувально-профілактичні засоби і т. д. Стандарт GMP визначає вимоги на кожному етапі виробництва продукту починаючи з матеріалу з якого зроблено

підлогу та стіни, робочу форму робітників і т. д [32]. Сертифікат GMP видається на 5 років [34].

3 липня 2008 року компанія «Артеріум» долучилася до ГД ООН («Go Green»).

Офісні приміщення компанії дотримуються принципів ЗО, що включає в себе такі критерії [31]: впровадження системи електронного документообігу замість другу документів на папері; використання багаторазового посуду замість одноразового; впровадження відеоконференція замість відрядження співробітників; використання тільки двостороннього друку; обов'язково вимикаються усі електронні пристрої після робочої години, залишаються включені лише ті електронні пристрої, які є необхідними (сигналізація); сортування відходів, а саме збирання макулатури, батарейок та пластикових пляшок з переданням їх в подальшому на переробку; проймають участь у екологічних акціях.

Задля зменшення споживання водоспоживання з комунального водопроводу, розроблено проєкт, який націлений на використання води з водного об'єкту місцезнаходження якого на території «Артеріум ЛТД».

Для зменшення накопичення сміття на території підприємства та у виробничих підрозділах встановили спеціальні контейнери для сортування сміття: папір, картон, поліетиленові пакети, відходи і т. д.

Для повернення залишкового тепла назад до труб системи опалення на території підприємства було встановлено спеціальне устаткування, що допомагає зменшити вплив на навколишнє середовище та зменшити споживання природного газу приблизно на 28 тис. м³ в опалювальний період року.

Споживання електроенергії на підприємстві починаючи з 2005 року було дуже високим. Після заміни старого обладнання на нове використовується значно менше ресурсів; поступово компанія почала відмовлятися від люмінесцентних ламп на користь екологічним і економічних LED-ламп.

2.3. Аналіз практичних елементів концепцій та якість виконання стандарту «Зелений офіс» українськими підприємствами

Проведений аналіз впровадження та якість виконання стандарту «Зелений офіс» українськими підприємствами, а саме: «Артеріум ЛТД», «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед», ПрАТ «Оболонь», Група компаній «Фокстрот».

У таблиці 2.1 представлені результати порівняння декількох підприємств, які отримали екологічні сертифікати чи приєдналися до «зеленого» руху і підписали договір ГД ООН. Аналіз виконання елементів концепції зеленого офісу є важливим кроком для визначення екологічних тенденцій та способів її реалізації.

Аналіз виконання елементів концепції ЗО сформувався в результаті дослідження компонентів ЗО чотирьох українських компаній. Отримані результати не варто сприймати як належне оскільки для подібного аналізу необхідно провести опитування і дослідити не менше ніж більш ніж половину українських підприємств, проте дане дослідження дозволяє зробити низьку цікавих висновків.

Результати, які вийшли в ході дослідження.

1. Українським компаніям не вистачає сил і можливості у повній реалізації концепції ЗО, особливо компаніям «Артеріум ЛТД» і Група компаній «Фокстрот».

2. Концепція зелений офіс українськими компанія більше сприймається як «модний екологічний тренд», а не як екологічна стратегія та політика для більш дружнього ставлення до навколишнього середовища.

3. Навіть для великих організацій постійний регуляторний моніторинг економічної ефективності та екологічної результативності відсутній. Це унеможливорює доцільно використовувати грошові ресурси.

Таблиця 2.1

Порівняння виконання елементів ЗО українськими підприємствами

№	Критерій ЗО	ПрАТ «Оболонь»	«Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед»	Група компаній «Фокстрот»	«Артеріум ЛТД»
1.	Екологічний менеджмент	ISO 9001:2008, ISO 22000:2005, ISO 14001:2004 OHSAS 18001:2007, 2008 - Декларація ООН	ISO 14001:2015 [37]. У 2008 - Декларацію ООН	Декларації «Go Green» у Рамках ГД ООН	ISO ДСТУ 14001:2015 і ISO ДСТУ 9001, GMP, GSP, GDP. 2008 - ГД ООН
2.	Збереження води	За допомогою інтегрованої системи екологічного управління	2019 - AWS (Alliance for Water Stewardship Standard)	Заміни старої сантехніки на нову	Водний об'єкт на території компанії
3.	Збереження енергії	Заміна або модернізація старої техніки на нову	Квадрогенераційний завод виробляє 70% електроенергії	На інформаційному рівні	Заміна старого обладнання на нове або модернізація
4.	Збереження тепла	за допомогою екологічних та енергетичних програм	Реалізація енергетичної компанії	2013-2014 - капітальний ремонт	устаткування для повернення тепла
5.	Утилізація відходів	2003 - лінія з перероблення ПЕТ [20]	Запровадили глобальну систему «Світ без відходів»	Збір і утилізація відходів	Збір, сортування та перероблення відходів
6.	Інформаційна політика	Акції про захист навколишнього середовища.	Інформування працівників	Рейтинг «Тут працюють ДалЕКОглядні» [25]	Семінари для працівників
7.	Екологічні проекти	2008 — 2015 пивна дробина; 2003 — 2015 перероблення ПЕТ [25, 28]	«Світ без відходів», підтримка Zero Waste School	2013 - «ЕКОклас» з КНУ ім Т. Г. Шевченка [26]	Не знайдено інформацію на даний розділ

4. Інформаційна політика компаній, як і ознайомлення з нею споживачів їхньої продукції, відбувається рідко (як приклад відсутність категорії «Екологія» на офіційному сайті підприємства, що унеможлиблює ознайомлення з екологічною складовою компанії споживачів).

5. Невідповідність рівня інформування про виконання елементів ЗО компанією та дійсний стан їх виконання. Українські компанії більше розповідають про заходи в яких вони приймають участь і які підтримують.

6. Відсутність бази для отримання сертифіката «Зелений офіс» в Україні (в Україні є лише ГД ООН, яка лише показує бажання компанії доєднатися до зеленого виробництва, але цього замало).

Як показало дослідження українські підприємства не мають сили і можливості повністю виконати критерії стандарту ЗО. Така негативна тенденція пов'язана з багатьма факторами. Одними із важливих факторів є: недоліки законодавчої бази, повільне впровадження нових технологій, структурна слабкість економіки країни [40], корупційні ланцюжки та т. д. Все це призводить до слабкості українського бізнесу і до відсутності необхідних грошових ресурсів у підприємств.

Саме тому український бізнес не може собі дозволити повне виконання критеріїв стандарту ЗО. Введення екологічної стратегії розраховане на декілька років і, наприклад, результати від заміни старого обладнання на нове будуть видні не одразу, це доволі повільний процес.

Ефективне ресурсозбереження має великий бізнес, оскільки у нього є можливості для повної екологізації і моніторингу продукції на усіх етапах виробництва. Проте, на жаль, середній і маленький бізнес не можуть собі дозволити «зелене виробництво», а якщо і зможуть, то лише частково (реалізація лише деяких критеріїв стандарту ЗО), що, звичайно, відображається на кількості викидів негативних речовин у довкілля.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ КРИТЕРІЇВ СЕРТИФІКАТУ «ЗЕЛЕНИЙ ОФІС» ЗАКОРДОННИМИ КОМПАНІЯМИ

3.1. Польська фармацевтична компанія «Польфарма»

«Польфарма» (Polpharma Group в Польщі) — велика польська фармацевтична компанія [41] яка знаходиться у місті Старогард-Гданський. Компанія спеціалізується на неврологічних, кардіологічних, пульмонологічних та гастроентерологічних препаратах [42]. Компанія почала свою роботу в 1935 році. Під час Другої світової завод був повністю знищений і знову відбудований у 1951 році та перейменований на Старогардський фармацевтичний завод. Починаючи з 1959 року стає частиною федераційної фармакологічної промисловості компанії «Польфа». З 1 грудня 1955 року компанія отримала назву «Polpharma» [41].

Політика компанії вважає якість продукції, екологію та екологічну безпеку, безпеку праці та охорону здоров'я своїх працівників пріоритетними напрямками [43].

Політика якості продукції:

- компанія забезпечує безпечність своєї продукції на кожному етапі її виробництва, а також на етапі розробки, тестування та зберігання шляхом впровадження механізмів постійного контролю та вдосконалення виробничих процесів;

- гарантована безпека та якість продукції;

- запровадження та виконання стандартів, які відповідають вимогам чинного законодавства;

- відгуки клієнтів є важливими для подальшого покращення якості продукції;

Екологічна політика компанії:

- раціональне використання природних ресурсів шляхом використання принципів економіки замкненого циклу;
- мінімізація викидів в довкілля;
- розробка процесів створення продукції таким чином, щоб мінімізувати їх вплив на навколишнє середовище та природні біоценози;
- застосування принципів зеленого офісу;
- ефективне управління природними ресурсами;
- купувати завжди з урахуванням екологічних критеріїв продукції;
- постійне вдосконалення маркетингу компанії.

Міжнародні стандарти яким відповідає політика підприємства:

- ISO 14001:2015 «Екологічний менеджмент»[51]
- ISO 45001:2018 «Система менеджменту охорони та гігієна праці» [51]
- PN-EN 17025 «Система управлінням якістю в дослідницьких лабораторіях» [51]

У 2018 році компанія пройшла повторну сертифікацію у Варшаві для поновлення стандарту «Зелений офіс».

Компанія проходила перевірку критеріїв за двома групами: технічними та пов'язаних з екологічною освітою. До першої групи відноситься управління водними ресурсами, споживання електроенергії, зберігання тепла, поводження з відходами (сортування та утилізація) тощо.

До другої групи критеріїв відносяться екологічна освіта працівників компанії, постачальників та клієнтів компанії.

Компанія приймає участь в екологічних проектах:

1) Програма енергозбереження. Програма полягає в вихованні у робітників екологічного виховання, зо краме, правильне споживання електроенергії.

2) Фотозамовлення. Співробітники компанії надсилають до організаторів цієї акції фотографії місць, які засмічені, з їх описом та

місцем знаходженням, а ті передають цю інформацію до спеціальних служб.

3) «Поговоримо про навколишнє середовище». Починаючи з 2014 року «Польфарма», як компанія, яка займається хімічним виробництвом, ділиться своїми знаннями та навичками в галузі захисту довкілля.

4) У 2018 році компанія провела аналіз заводів і їх готовність щодо застосування економіки замкнутого циклу. Відбуватися дана процедура буде відбуватися за стандартом BS 8001 «Основи впровадження принципів економіки замкнутого циклу в організаціях» [52], що дозволяє комплексно розглянути організацію підприємства в усіх її аспектах. В результаті були проаналізовані наступні питання: споживання електроенергії; споживання води; поводження з відходами; управління пакуванням; найкращі практики компанії в екологічній сфері.

Для покращення економіки замкнутого циклу на підприємстві необхідно взяти такі рекомендаційні заходи: екологічне споживання; відмова від одноразового пакування; у процес вибору постачальника продукції обов'язково включити екологічні критерії; утилізація та перероблення отриманих в процесі роботи відходів.

У грудні 2016 року компанія «Польфарма» приєдналася до ініціативи Глобального договору ООН [47]. Реалізацію екологічної концепції наведено у таблиці 3.1.

У 2021 році фармацевтична група POLPHARMA S.A. отримала два штрафи за недотримання природоохоронного законодавства. Положення «Про охорону навколишнього середовища» на загальну суму в 17 200 злотих. Це була підвищена плата за водовідведення та за не внесення реєстрації в базу даних Центрального реєстру операторів у встановлені строки. У звітний період жодних інших порушень законодавства не було зафіксовано [51].

Таблиця 3.1

Реалізація екологічної концепції польської фармацевтичної компанії «Польфарма»

№	Критерій ЗО	Опис відповідності критеріям
1.	Екологічний менеджмент	ISO 14001:2015 «Екологічний менеджмент» [51]; ISO 45001:2018 «Система менеджменту охорони та гігієни праці» [51]; ISO/IEC 17025 «Система управління якістю в дослідницьких лабораторіях» [51], BS 8001 «Основи впровадження принципів економіки замкнутого циклу в організаціях» [52], 2016 - Глобального договору ООН. 2018 - стандарту «Зелений офіс».
2.	Збереження води	Введені заходи щодо мінімізації вмісту в воді активних фармацевтичних складників [50] (АФС). Очищення стічних вод відбувається хімічними, біологічними та механічними методами очищення.
3.	Збереження енергії	Модернізація обладнання.
4.	Збереження тепла	Облік парникових газів відбувається за протоколом The GHG Protocol Corporate Accounting and Reporting Standard (Протокол GHG: стандарт корпоративної звітності та бухгалтерського обліку) та GHG Protocol Scope 2 Guidance (стандартизація та вимірювання викидів від придбаної електроенергії, пари, тепла, охолодження) [51].
5.	Утилізація відходів	Впроваджено маловідходну технологію. Вивезення відходів відбувається за міжнародною конвенцією ADR [53]. 2021 року співпрацює з компаніями по утилізації відходів. З 2021 - перший етап цифрового управління відходами [53].
6.	Інформаційна політика	Щороку компанія проводить Zielonego Tygodnia (Зелений тиждень). У 2021 провели освітній проект-вебінар «Klimat na zmianę. Co firmę powinny wiedzieć o kryzysie klimatycznym» («Зміна клімату. Що необхідно знати про кліматичну кризу»).
7.	Екологічні проекти	У 2009 році було створено премію Green Process Award (за екологічну діяльність працівників). З 2014 року була реалізована програма «Zielone bilety» («Зелені квитки»). 2016 - Fotorzadzki (фотозамовлення) [51].

3.2. Порівняльний аналіз якості виконання стандарту «Зелений офіс»

Дослідження виконання критеріїв стандарту «зелений офіс» за кордоном було розглянуто на основі Польської фармацевтичної Групи компаній «Польфарма». Основні моменти, які необхідно виділити в виконанні критеріїв стандарту «зелений офіс» українськими підприємствами та закордонними підприємствами.

1. На території України складно отримати сертифікат «Зелений офіс» основна причина полягає в відсутності необхідної законодавчої бази, а також органу, який буде розглядати це питання. Як альтернатива існує можливість приєднатися до Декларації «Go Green» у Рамках генерального договору ООН [2]. Це підтвердження компанії, що вона готова до екологізації та екологічної ініціативи.

2. Навіть великий бізнес в Україні не має сили для того аби повністю реалізувати сертифікат «Зелений офіс».

3. Цікавим є звіт «Польфарми» за 2021 рік, де компанія розповідає про політику різноманітності. На офіційних сторінках українських компаній, в ході дослідження, подібних критеріїв не було знайдено.

4. Також цікавим є факт «свіжості» звітів компаній. Деякі компанії України не мали актуальної інформації, тому в цій роботі представлені показники минулих років і, скоріше всього, вони не є актуальними на часі.

5. Українські компанії не розповідають у своїх звітах про свої нововведення. Найчастіше можна зустріти інформацію про те, в якому конкурсі компанія приймає участь. Це вказує на те, що ЗО українськими компаніями сприймається як «тренд», а не щось важливе. В польській компанії подібне відсутнє, і навіть більше, вони не бояться писати про екологічні штрафи, які отримали за порушення екологічного законодавства. Такий підхід показує всю серйозність відношення компанії до своїх дій.

6. В ході дослідження була знайдена інформація про те, що українські підприємства користуються біологічним очищенням стічних вод (така інформація наявна у звіті «Артеріум» та компанії Кока-Кола), польська фармацевтична компанія використовує хімічні, біологічні і механічні методи очищення. Це важливий момент, оскільки біологічний метод є дорожчим за хімічний і менш дієвим.

7. Іноземні компанії розглядають екологію як важливий елемент організації підприємства.

8. Формування зеленого бізнесу, який буде ставити екологію понад усе, і розглядати екологічний підхід, як можливість для розвитку бізнесу в майбутньому є ключовим.

ВИСНОВКИ

У даній роботі було розглянуто екологічний сертифікат «Зелений офіс», його вплив на ресурсозбереження та виконання його критерій підприємствами на території України.

Для отримання сертифіката «Зелений офіс» необхідно виконати усі критерії, і тоді компанія отримає право на використання екологічного маркування, що є підтвердженням виконанням всіх критерій і серйозності підприємства щодо екології та захисту навколишнього середовища, а також є показником того, що продукція і послуги компанії є якісними і безпечними для довкілля.

Екологічне маркування – графічне твердження, що зазначає за ДСТУ ISO 14024 екологічну перевагу послуги чи продукції в рамках певному критерії. Маркування І типу розробляються комітетом стандартизації ТК 82 «Охорона довкілля» згідно з законодавством у сфері стандартизації. На кожен категорію розробляється окремо стандарт екомаркування І типу.

У роботі розглянуто два підходи до виконання критерій ЗО: екодевелопменте та екологічний менеджмент.

Перший підхід обирають великі компанії, які мають можливість збудувати нову споруду з урахуванням усіх критерія ЗО. В роботі представлено такими українськими компаніями: ПрАТ «Оболонь», «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед».

Другий підхід обирають компанії, які впровадили у своє підприємство систему екологічного управління. В роботі представлено такими українськими компаніями: Група компаній «Фокстрот» та «Артеріум ЛТД».

Підприємства розглянуті за виконанням критерій екологічного сертифікату ЗО. В ході дослідження було виявлено такі проблемні

моменти, які ускладнюють українським компаніям отримати і повністю виконати усі критерії ЗО:

1. Відсутністю необхідної законодавчої бази та управлінського органу, який буде займатися цим питанням. Проте, як альтернатива компанія має можливість доєднатися до Декларації «Go Green» у Рамках генерального договору ООН.

2. Екологічний сертифікат ЗО українськими компаніями сприймається як «модний екологічний тренд», а не як важлива екологічна політика підприємства, яка має неймовірно високий потенціал.

3. Відсутній постійний регуляторний моніторинг екологічної та економічної результативності.

4. Відсутність грошових ресурсів для виконання критеріїв екологічного стандарту ЗО.

5. Інформаційна політика компанії знаходиться на дуже низькому рівні. Українські компанії дуже часто навіть не мають на своїх офіційних сайтах розділу «Екологія».

6. Інформування працівників, замовників і зацікавлених сторін про екологічні цінності і переваги не відбуваються на достойному рівні.

Як приклад закордонного досвіду в створенні «зелених» офісів і «зеленого» виробництва було розглянуто польську фармацевтичну групу компаній «Польфарма».

В ході дослідження виявлено, що закордонне підприємство має набагато більше можливостей для отримання екологічного сертифікату «зелений офіс» і повного виконання усіх його критеріїв. Цьому сприяє законодавча база і в цілому відношення керівників підприємства до екології. Є розуміння того, що екологія є рушійною силою для бізнесу. Закордонний досвід показує, що формування зеленого бізнесу, який ставить екологію понад усе, і буде розглядати екологічний підхід, як можливість для розвитку бізнесу в майбутньому є ключовим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зелений офіс. URL: <https://www.ecolabel.org.ua/zelenyi-ofis> (дата звернення 05.02.2023)
2. Що таке Зелений офіс. URL: <https://www.tpp.ks.ua/poslugi/info-resurs-zelena-informatsiya/791-zelenij-ofis.html> (дата звернення 05.02.2023)
3. Система екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти: навч. посіб. / Березіна С. В. та ін. Київ 2017. 133 с. (дата звернення 05.02.2023)
4. Орган з сертифікації Всеукраїнської громадської організації «ЖИВА ПЛАНЕТА» Настанова щодо екологічної сертифікації та маркування «ЗЕЛЕНИЙ ОФІС» для програм екологічного маркування І типу згідно ДСТУ ISO 14024. Київ 2012, 26 с. (дата звернення 05.02.2023)
5. Екологічне маркування І типу та публічні закупівлі. URL: <https://infobox.prozorro.org/articles/ekologichne-markuvannya-i-tipu-ta-publichni-zakupivli> (дата звернення 08.02.2023)
6. Циганюк Л. КСО для еколога і не тільки. Зелений офіс: помітна та втішна тенденція - 2017 у сфері корпоративної відповідальності. Екологія підприємства 2017 номер 10. URL: <https://journals.ua/prof/ekologiya-predpriyatiya/22611-11-17.html> (дата звернення 08.02.2023)
7. Пермінова С. і Берзіна С. «Зелений» бізнес починається із зеленого офіс «ECOBUSINESS» URL: <https://ecolog-ua.com/arhiv/zmist-no2-2019> (дата звернення 08.02.2023)
8. Зелена сертифікація нерухомості: міжнародний тред українська практика. URL: <https://www.pressreader.com/ukraine/commercial-property-0385/20210301/282256668334557> (дата звернення 08.02.2023)
9. Матеюк О. П., Павлюк А. Р., Левчук А. М., «Зелений офіс» як перспективний напрям ресурсозбереження. Сучасні проблеми урбоекології: 2020 рік: матеріал Міжнар. наук. - практич. Конф. 1-2 жовт. 2020 р. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. С. 80-86

10. Зелена сертифікація. URL: <https://commercialproperty.ua/analytics/zelena-sertifikatsiya-nerukhomosti-mizhnarodniy-trend-ukrainska-praktika/> (дата звернення 08,02,2023)
11. Попова М. О. Економіка зеленого бізнесу: конс. лекц. Одеса: «ОДЕКУ», 2019. 81 с.
12. Маслюківська О. П. Зелений офіс: з турботою про довкілля, з вигодою для бізнесу: навч. посіб. Київ: ФОП Костюченко О. М. 2009. 51 с.
13. «Фокстрот» група компаній. URL: <https://foxtrotgroup.com.ua/> (дата звернення 10.02.2023)
14. Що використовує більше води: посудомийна машина чи людські руки: веб-сайт. URL: <https://homeidealist.gorenje.ua/which-uses-more-water-a-dishwasher-or-human-hands/#:~:text=> (дата звернення 10.02.2023)
15. ПрАТ «Оболонь». URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Оболонь_\(компанія\)#технології_та_інновації](https://uk.wikipedia.org/wiki/Оболонь_(компанія)#технології_та_інновації) (дата звернення 09.20.2023)
16. «Оболонь» — найбільший український виробник напоїв. URL: <https://obolon.ua/ua> (дата звернення 10.02.2023)
17. Інтегрована система управління. URL: http://report.obolon.ua/ua/successful_practices/4?classID=456 (дата звернення 10.02.2023)
18. Переробка ПЕТф-упаковки. URL: http://report.obolon.ua/ua/successful_practices/5?classID=456 (дата звернення 11.02.2023)
19. Ефективне ресурсокористування. URL: http://report.obolon.ua/ua/environment/efficient_use/ (дата звернення 10.02.2023)
20. Переробка пивної дробі. URL: http://report.obolon.ua/ua/successful_practices/6?classID=456 (дата звернення 11.02.2023)

21. Вікіпедія: «Оболонь» компанія. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Оболонь_\(компанія\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Оболонь_(компанія)) (дата звернення 11.02.2023)
22. «Фокстрот» група компаній: про нас. URL: https://foxtrotgroup.com.ua/about/who_we_are.html (дата звернення 11.02.2023)
23. Вікіпедія. Фокстрот (торгова мережа). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Фокстрот_\(торгова_мережа\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Фокстрот_(торгова_мережа)) (дата звернення 11.02.2023)
24. Зелений офіс: 10 років корпоративного волонтерства. URL: <https://foxtrotgroup.com.ua/csr/green-office.html> (дата звернення 11.02.2023)
25. ЕКО-клас. Група компаній «Фокстрот». URL: <https://foxtrotgroup.com.ua/csr/ecoclass.html> (дата звернення 12.02.2023)
26. Зелений інститут журналістики та ГКФ — 10 років партнерства. URL: <https://foxtrotgroup.com.ua/csr/green-institute.html> (дата звернення 12.2.2023)
27. Вартість робіт з екологічної сертифікації. URL: <https://www.ecolabel.org.ua/vartist> (дата звернення 12.02.2023)
28. «Оболонь» уже 18 років здійснює переробку ПЕТ-пляшок. URL: <https://obolon.ua/ua/press/news/586> (дата звернення 15.02.2023)
29. «Оболонь» експортує перероблені відходи виробництва. URL: <https://obolon.ua/ua/press/news/496> (дата звернення 15.02.2023)
30. Вікіпедія «Артеріум». URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Артеріум> (дата звернення 17.02.2023)
31. «Arterium» Екологія. URL: <https://www.arterium.ua/ecology> (дата звернення 17.02.2023)
32. Що гарантує сертифікат якості GMP. URL: <https://www.justukr.com/blog/gmp> (дата звернення 17.02.2023)
33. Звіт з корпоративної соціальної відповідальності фармацевтичної компанії «Артеріум» за 2009 рік. URL:

https://www.arterium.ua/upload/files/reports/csr_report_2009_ua.pdf (дата звернення 18.02.2023)

34. Корпорація «Артеріум» Звіт про управління за 2021 рік. URL: https://www.arterium.ua/upload/Звіт_про_управління_2021_Корпорація_Артеріум.pdf (дата звернення 18.02.2023)

35. Вікіпедія. Компанія «Кока-Кола Беверіджиз Україна». URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Coca-Cola_Beverages_Ukraine (дата звернення 19.02.2023)

36. The Coca-Cola Company. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/The_Coca-Cola_Company (дата звернення 19.02.2023)

37. Звіт зі сталого розвитку. Системи компаній Кока-Кола в Україні 2019 року. URL: https://www.coca-cola.ua/content/dam/one/ua/uk/pdf-files/Sustainability%20report%20FINAL_ukr.pdf (дата звернення 19.02.2023)

38. Звіт зі сталого розвитку. Стійкість, лідерство, партнерство. Система компаній Кока-Кола в Україні 2020 рік. URL: https://www.coca-cola.ua/content/dam/one/ua/uk/pdf-files/Sustainability_report_2020_ukr.pdf (дата звернення 19.02.2023)

39. Вікіпедія. Klitschko Foundation. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Фонд_Кличко (дата звернення 21.02.2023)

40. Кока-Кола Звіт про управління 2020 року. URL: <https://ua.coca-colahellenic.com/content/dam/cch/ua/documents/> (дата звернення 23.02.2023)

41. Вікіпедія. Polpharma. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Polpharma> (дата звернення 11.03.2023)

42. Polpharma. O-nas. URL: <https://polpharma.pl/o-nas/> (дата звернення 11.03.2023)

43. Polityki Firmy. URL: <https://polpharma.pl/odpowiedzialnosc-spoeczna/polityka-firmy/#!polityki-firmy> (дата звернення 12.03.2023)

44. Odpowiedzialność za środowisko. URL: <https://polpharma.pl/odpowiedzialnosc-spoleczna/odpowiedzialnosc-za-srodowisko/#!odpowiedzialnosc-za-srodowisko> (дата звернення 12.03.2023)
45. ISO 45001:2018 Система менеджменту охорони та гігієна праці: веб-сайт. URL: <https://www.bureauveritas.com.ua/needs/iso-450012018-systema-menedzhmentu-okhorony-ta-hihiyeny-pratsi> (дата звернення 10.03.2023)
46. Inicjatywy CSR. URL: <https://polpharma.pl/odpowiedzialnosc-spoleczna/inicjatywy-csr/#!partnerstwo-unep-grid> (дата звернення 12.03.2023)
47. Антикоруційна енциклопедія. URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua/encyclopedia/formy-koruptsiyi> (дата звернення 12.03.2023)
48. Вікіпедія. Мобінг. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Мобінг> (дата звернення 12.03.2023)
49. Odpowiedzialność wobec pracowników. URL: <https://polpharma.pl/odpowiedzialnosc-spoleczna/odpowiedzialnosc-wobec-pracownikow/#!odpowiedzialnosc-wobec-pracownikow> (дата звернення 12.03.2023)
50. Активний фармацевтичний складник. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Активний_фармацевтичний_складник (дата звернення 13.03.2023)
51. Raport Zrównoważonego Rozwoju 2021 Polpharma. URL: <https://polpharma.pl/wp-content/uploads/2022/11/Polpharma-2021-Raport.pdf> (дата звернення 13.03.2023)
52. BS 8001: Framework for implementing the principles of the circular economy in organisations – Guide. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/bs-8001-framework-implementing-principles-circular-mukhopadhyay> (дата звернення 22.03.2023)
53. Випарне охолодження. URL: <https://www.meteorologiaenred.com/uk/випарне-охолодження.html> (дата звернення 25.03.2023)

ДОДАТКИ

Додаток А

Декларація Go Green («Прямуй на зелене»)

Не дивлячись на велику кількість проєктів та ініціатив, які були запроваджені великою кількістю громадськими та урядовими організаціями в Україні все одно стикаються з великою кількістю серозних екологічних проблем. Такими проблемами є: низька якість питної води, викиди в навколишнє середовище, висока енергетична інтенсивність, низька якість ґрунтів через забруднення, наслідки Чорнобильської АЕС, які ще дуже довго будуть мати негативний вплив.

Ця Декларація закликає об'єднати зусилля та колективні дії з боку всіх верст суспільства задля перетворення України у державу, населення якої має високий рівень екологічної культури та свідомості. Ця Декларація Розвитку на Принципах Глобального договору №7 (Підтримка бізнесом превентивний підхід щодо проблем з довкіллям) №8 (Введення заходів для підвищення рівня екологічної відповідальності), №9 (Розвиток та поширення екологічних технологій). Декларація ґрунтується на таких принципах:

1. Стійкий розвиток

Підприємства та організації, які підписують цю Декларацію вважають, що усі сучасні процеси взаємодії з довкіллям мають бути безпечними в першу чергу для довкілля, для того аби зберегти його для майбутніх поколінь.

2. Екологічна свідомість

У навколишнього середовища не має кордонів, тому усі країни, які існують у світі, включаючи і Україну, залежні від екологічних ресурсів,

тому збереження цих ресурсів має стати першим і обов'язковим завданням для досягнення безпечного довкілля для людини.

3. Принципи превентивності

Компанії, які підпишуть цю Декларацію мають надавати перевагу превентивному підходу до збереження екологічних ресурсів на місцевому рівні та в Україні в цілому. «Спочатку-Не-Нашкодь» - принцип, який має стати головним девізом усіх компаній, які взаємодіють з навколишнім середовищем.

4. Демократична участь

Підписання цієї Декларації є добровільною ініціативою підприємств чи організацій, які ставлять собі за мету сприяти збереженню довкілля, також ця Декларація показує бажання компанії доєднатися до зеленого руху і робити все можливе задля покращення своєї екологічної діяльності, і заявляють, що:

Захист довкілля є головним для політики будь-якого підприємства. Таким чином підприємство турбується не лише про своє майбутнє, а й про майбутнє людей та екологічних ресурсів.

Екологічна свідомість підприємства виходить далеко за рамки самого підприємства і стаючи частиною першочергових обов'язків компанії.

Компанія повинна розуміти потребу змінити своє відношення та поведінку у робочому середовищі.

Компанія зобов'язується екологізувати свою діяльність, яка на пряму пов'язана із взаємодією з природою у таких критеріях:

- мінімізація споживання води;
- мінімізація викидів в атмосферу
- енергетична ефективність;
- моніторинг викидів парникових газів
- ефективне керування відходами.

Заохочування організації до введення екологічної діяльності бере свій початок з офісних приміщень організації. Компанія зобов'язується використовувати елементи зеленого офісу у своїх офісних приміщеннях, а також заохочує своїх працівників до виконання принципів зеленого офісу на практиці на робочому місці і повсякденному житті.

Для цього необхідно:

- Використовувати правило 3R: reduce (зменшуй), reuse (повторне використання), recycle (повторна обробка матеріалу).
- Інвестиції в енергозберігаюче обладнання та техніку для офісу.
- Рациональне споживання водних, енергетичних ресурсів та мінімізація використання паперу.
- Уникати використання токсичних речовин та матеріалів.
- Зелена закупівля товарів для офісу.
- Зменшення автопарку підприємства. Використання електромобілів, екологічно безпечного транспорту (велосипед), їздити на роботу громадським транспортом або мати автобус від компанії, який буде привозити усіх працівників на роботу і відвозити додому.
- Утилізація відходів.

Для поширення ми, організація, що підписали цю Декларацію, зобов'язуємося популяризувати ініціативу екологічного виховання серед наших партнерів та інших компаній, а також зобов'язуємося виконувати усі пункти реалізації Декларації. Також ми зобов'язуємося звітувати про усі екологічні введення та про прогрес у сфері захисту довкілля за допомогою усіх доступних каналів комунікації.

Підписант

**Зобов'язання щодо впровадження міжнародного стандарту
щодо раціонального використання водних ресурсів — AWS (Alliance
for Water Stewardship Standard)**

Ми, Іноземне Підприємство «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» зобов'язуємося:

- реалізовувати та підтримувати Політику щодо управління водними ресурсами, охорони довкілля, охорони здоров'я та праці, безпека автотранспорту, безпеки харчових продуктів, технічна та промислова безпека ІП «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед»;

- право працівників на використання, доступ до чистої питної води та гідні санітарно-гігієнічні умови праці;

- раціонально споживати водні ресурси, збереження стійкого водного балансу і його підтримка в належному стані;

- виділення необхідних ресурсів для впровадження вимог стандарту AWS

- вжити усі необхідні норми для забезпечення та збереження підтримання належного стану водних ресурсів та охорони довкілля особливо на територіях де знаходяться особливі природні об'єкти;

- звітувати усі зусилля щодо дотримання та впровадження стандарту AWS.

Підприємство завжди буде прагнути покращувати процес управління та споживання водних ресурсів у всіх сферах своєї діяльності та докласти усіх зусиль, щоб успішно впровадити міжнародний стандарт AWS.